

Evelund

Rondellkonst

<i>Konstnär</i>	Lena Dübeck, landskapsarkitekt
<i>År</i>	2007
<i>Teknik</i>	Kalksten/stålring med belysning
<i>Placering</i>	Evelunds rondellen, riksväg 70/väg 56

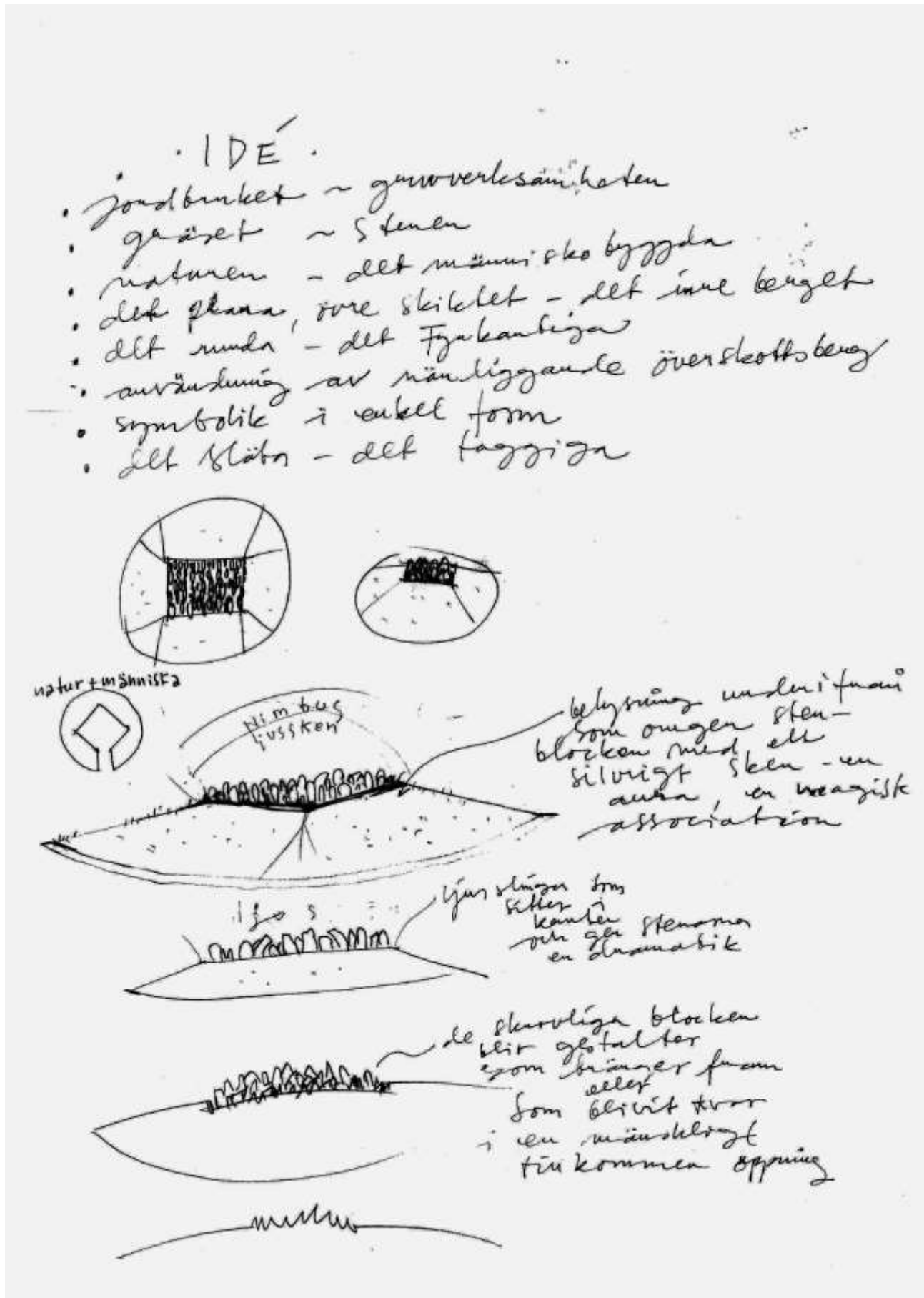
Lena Dübeck i december 2019: Vi diskuterade olika idéer och en särskild aspekt i dessa sammanhang är alltid trafiksäkerheten. Vi hade flera olika utkast uppe för diskussion men landade i det här alternativet. Sedan blev det inte utfört exakt som vi önskat.

Från början hade vi inte stål med i gestaltningen överhuvudtaget utan vi arbetade ett silverskimrande ljus inifrån stensamlingen. Gruvans turistansvariga krävde emellertid ett silverelement i rondellen varefter en blänkande stålrinna föreslogs monteras något ovanför stenblocken så att det ger intryck av att den svävar i luften.

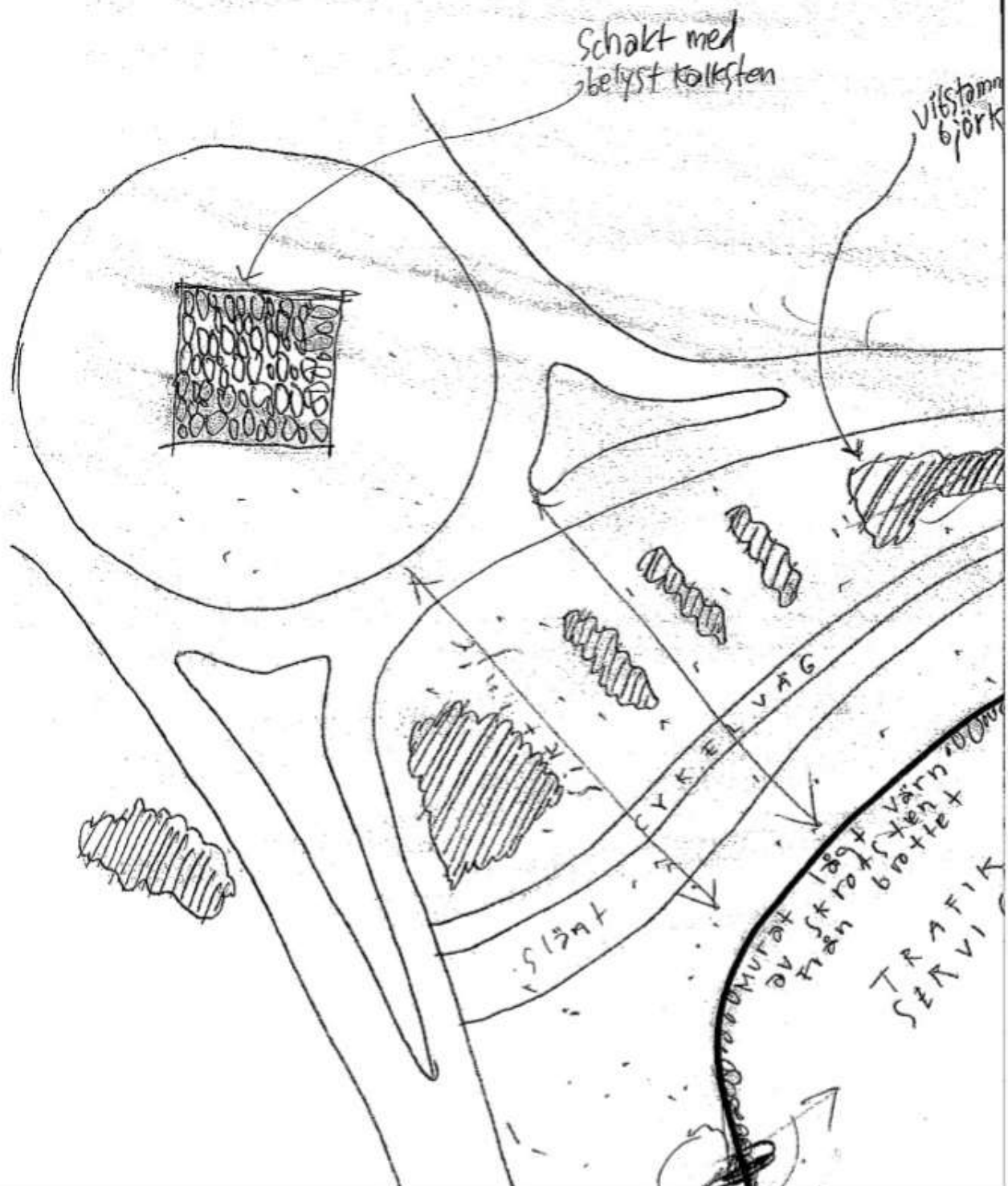
Det som var nästan det allra viktigaste var att stenblocken skulle kapas horisontellt i en mycket exakt horisontell linje.

Här följer skisser, text, ritningar och bilder som vi fått från Lena Dübeck:

STEN + VATTEN

Rondell vid Evelund

Ledord:

Jordbruk och bergsbruk, Salas dominerande näringsgrenar i historiskt perspektiv. Horisontalitet. Öppenhet. Silver. Natur och artefakt.

Idé

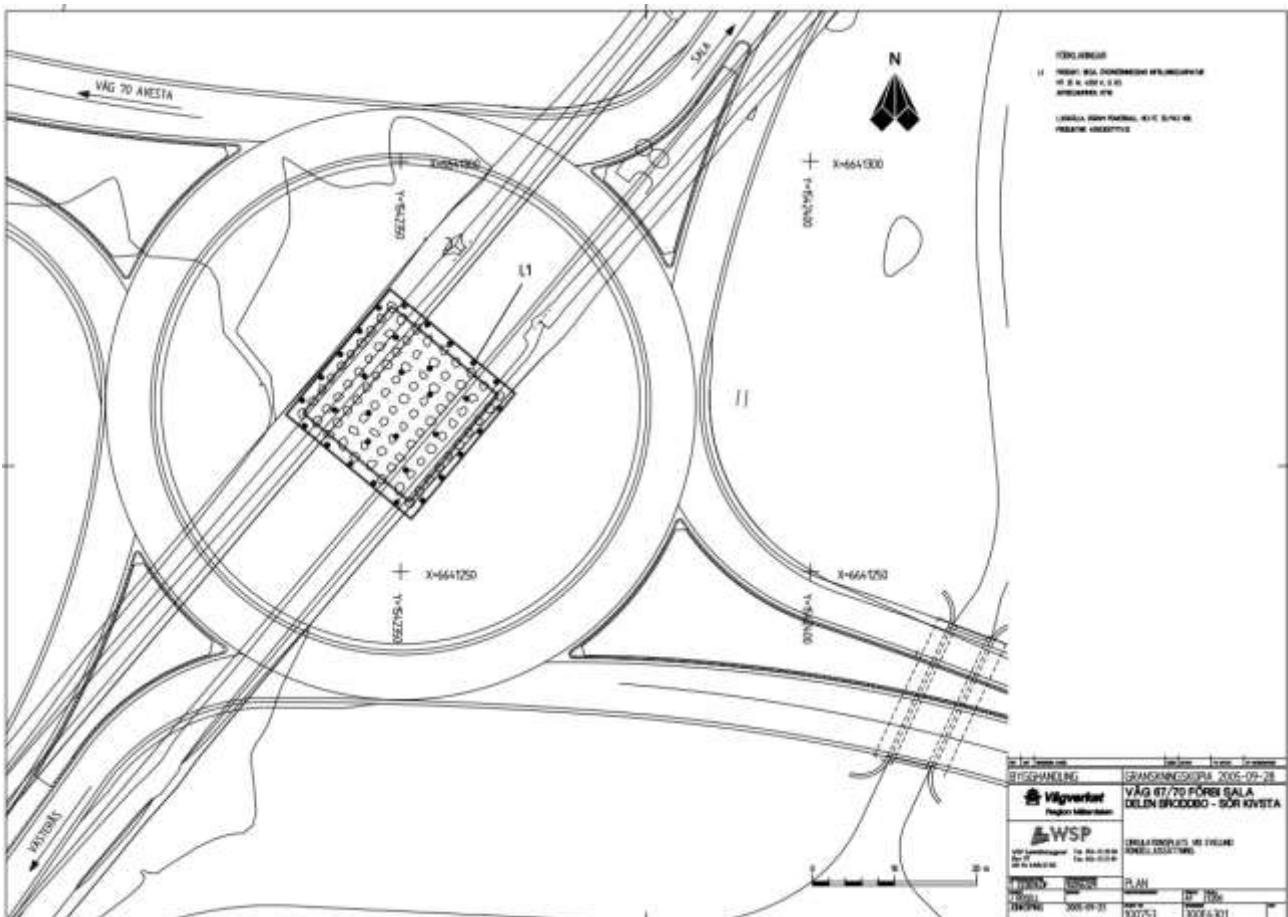
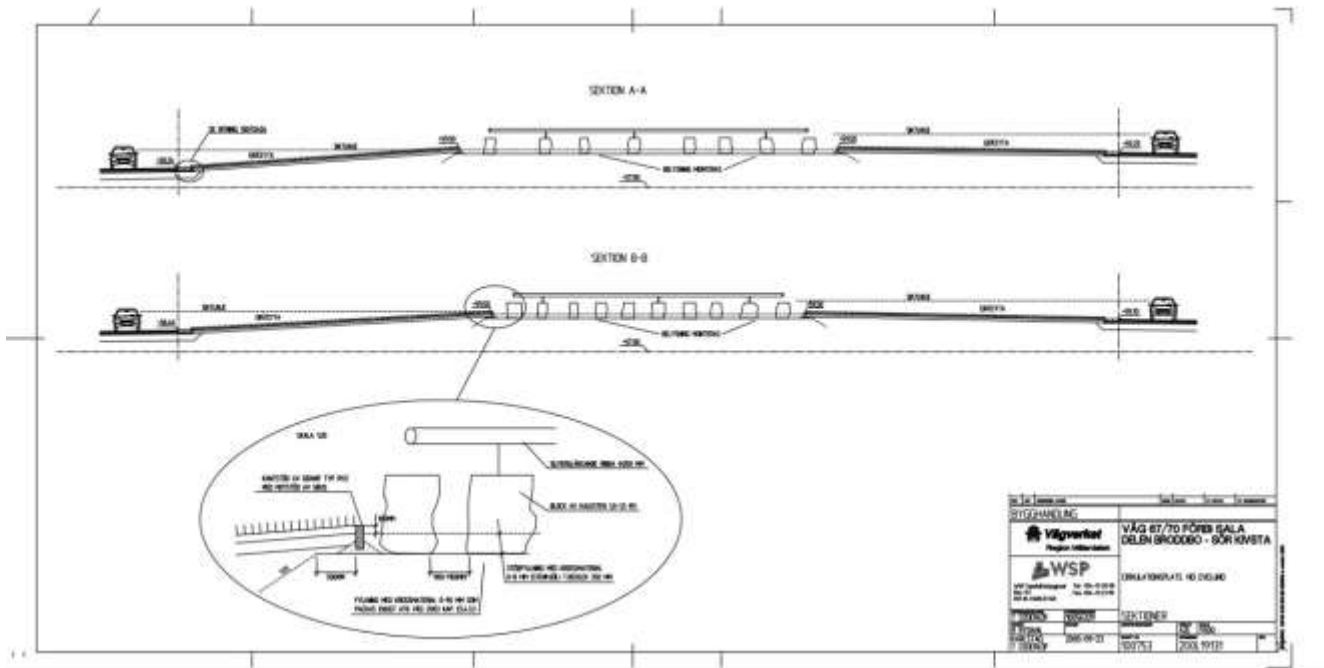
Gestaltningen avser att bibehålla utblicken över jordbrukslandskapets vida horisontella karaktär och därför behålls trafikplatsen öppen och själva rondellen låg med horisontell silhuett. I den runda formen infogas en fyrkant som symboliserar det av människan konstruerade och som associerar till de gamla gruvschaktens överbyggnader vid Silvergruvan vilka har kvadratisk plan. Stenblocken placeras i en symmetrisk gestalt och de grova blocken sågas i överkant så att överytan blir exakt jämn och står i kontrast till blockens skrovliga sidor. En silverglänsande ribba monteras ovanför blockens skarpt avsågade överyta så att själva stagen inte är synliga utan metallribban ter sig som om det ädla silvret svävar i luften ovanför stenen. På så sätt finns en gradient från grovt till förädlat i själva objektet. En abstrakt annonsering av den underjordiska naturresurs som gett Sala så stor betydelse under historien som likaså kan förannonsera den turistattraktion som Sala silvergruva utgör idag. Belysningen monteras i stensättningens botten så att ljusskenet alstras från markens inre och sprider sig uppåt och låter en silvrig ljuskrona/aura omge blocken och stålribban.

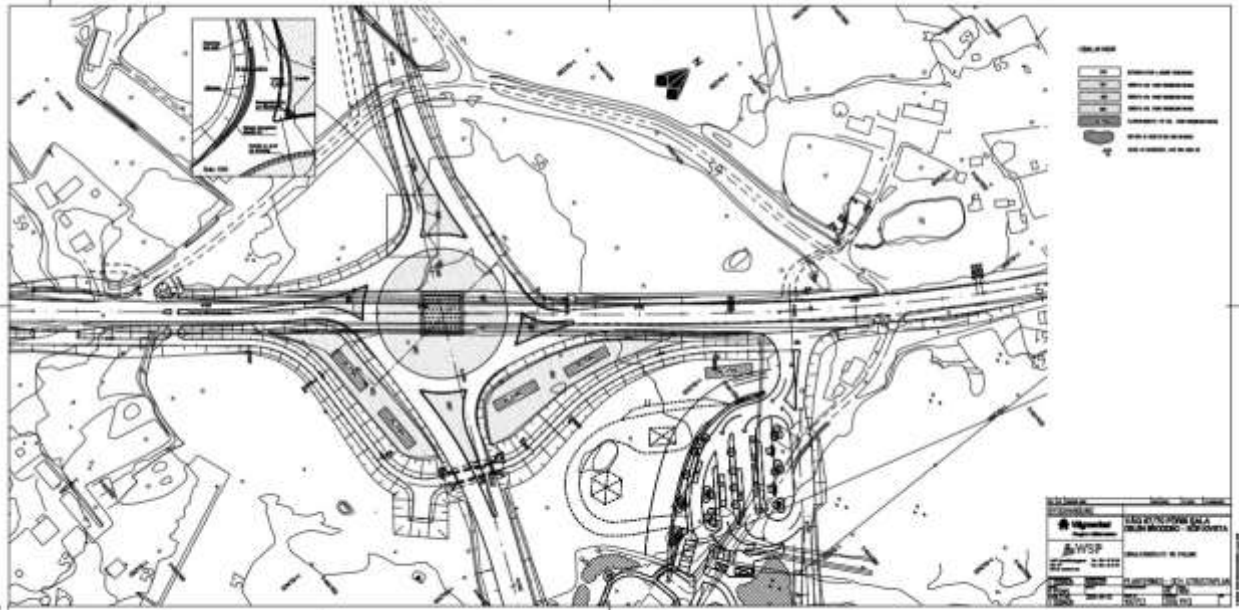
Utförande

Dolomitblock eller block av annan sten placeras i en fyrkant med måtten 20 x 20 meter. Stenblocksbädden skall byggas upp enligt särskilt redovisad normalsektion samt illustrationssektion. Blocken placeras i krossmaterial sida vid sida. Kvadraten där blocken placeras avgränsas av en granitkantsten. Blocken kan hämtas från Tistbrottets skrotstensupplag. (Inslag av block av materialet hornblände ska helst ingå. Dessa måste sannolikt anskaffas från andra stenbrott.) Blockens storlek får variera mellan 800 och 1500 mm i sida. Överytan sågas och blocken placeras med den skrovliga kortsidan neråt. De skall sättas i precis jämn överkant för att hålla en strikt horisontell silhuett. Blocken ska placeras med hänsyn till erforderlig plats för fiberoptikbelysning efter samråd med projektören. Även urval av block och placering i rondellens fyrkantiga form skall ske i samråd med projektören. Platsen ska provljussättas innan belysningen installeras slutgiltigt.

Fältskiktet omkring blocken består av gräs eller av ett silvrigt växtmaterial av typen fjädergräs. I övrigt hålls trafikplatsen öppen och fri från vertikal växtlighet bortsett från att in- och utfarter till cirkulationen kan markeras med träddungar som knyter samman platsen med omgivande skogspartier eller som på annat sätt utgör stöd i rumsgestaltningen. Planterade dungar föreslås bestå av rödblåg björk eller vitblåg poppel. Dessa trädarter associerar till de vita eller silvriga inslag som har valts utmed vägen i övrigt.

November 2004/Lena Dübeck

Två olika uppställningar har provats.

Liggande eftersom en mur har
diskuterats

Stående som på ritning

I riktning mot Sörkivsta från norr (Morahållet). Här ser man de stående stenarna framför de liggande.

Från Västeråshållet mot Sala. Stenarna står i yttre hörnet av fyrkanten.

I riktning mot Sala från Västerås. Stående stenar till vänster. Här ser man hela rondellens diameter och den inre kvadratens bredd. Den senare skulle kunna minskas.

I riktning mot Sala från Västerås. Stenfältet kommer att vara lågt och dominerar inte.

I riktning mot sydost från Morahållet på övre bilden. Vy mot Sala från Västeråshållet på den nedre bilden. Meningen är att stenarna ska skäras upptill för formell skärpa, ett distinkt uttryck som ansluter till det flacka landskapet. Och ovanför dem stålribban som "svävar".

Vy mot Västerås från Salahället på den övre bilden. Vy längs den nya vägens fortsättning mot SörKivsta på den nedre bilden.

Inzoomad bild på stenuppställning mot bullervall. Vägen mot Mora skimtar till höger. Vid slutlig uppställning kommer inte glipor att synas. Stenarna bör justeras slutligt. På den nedre bilden ser man rondellen från Morahållet i riktning av ny väg mot SörKivsta.

Ny väg fortsätter här
mot Sörkivsta

Provuppställning

Kantsten runt rondellen.

Nu blir det nytt liv

SALA Elva år efter invigningen presenteras nu Sala kommuns visioner för rondellen vid Evelund.

Om tre år räknar man med att en bensinmack, ett värdshus och många logistikföretag ska ha etablerat sig i området.

Det var en novemberdag 2008 som den nya "förbifart Sala" invigdes. Innan dess hade trafiken passerat genom centrala Sala i en till synes oändlig mängd av rondeller. Under skollovens "marschall" var centrala Sala fullständigt tilltäppt av trafik.

Sedan dess har inte mycket hänt, mer än att trafiken leds förbi själva Sala.

I rondellen vid Evelund finns idag en rastplats med toaletter och sittplatser. 2011 gavs ett bygglov för att bygga ett värdshus på området, men de planerna rann så småningom ut i sanden och bygglovet har nu löpt ut. Kommunen har även försökt övertala Max hamburgare att etablera sig på området, men utan resultat.

Evelund är en av de viktigaste knutpunkterna för trafik i hela Västmanland. Här möts trafiken mellan Stockholm och Dalarna på riksväg 70 med trafiken mellan Millardalen och Gävle/Uppsala på riksväg 56.

– Det är ett mycket intressant område, där två stora vägar möts, säger Ulla Eklöf på Sala kommuns näringslivskontor.

Men exakt hur mycket trafik som passerar rondellen vet man ännu inte. Just nu pågår en trafikutredning för att ta reda på exakt hur trafiken ser ut i området. I januari ska trafikmätningar ske vid Evelund.

Nu har Sala kommun tagit fram ett så kallat gestaltungsprogram för det 30 hektar stora området vid rondellen. I programmet beskrivs rondellen som en välkomnande entré till Sala, där till och med färgvalet på byggnaderna ska harmoniera med färgerna på husen vid Sala Silvergruva.

Redan nu har ett 15-tal fö-

FOTO: MATS WIKMAN

retag anmält intresse av att etablera sig på området, och fler droppar in efter hand.

– Vi har en intresselista med företag som är etablerade i Sala, men även de som kommer utifrån.

Till att börja med hoppas man att företag inom logistik och lätt industri ska etablera sig. Det gäller först och

främst delen norr om rondellen, mot Sala. I sommar hoppas man att samrådet med grannarna inför detaljplanen ska vara klar och år 2023 hoppas man att de första byggena ska komma igång.

Mellan Enköping och Avesta, en sträcka på nästan nio mil, finns inte en enda

bensinstation. I planerna ingår, förutom logistikföretagen, även att en mack och ett värdshus ska etablera sig.

– Bara ett värdshus skulle få en fantastisk effekt.

På sikt tänker man sig även butiksetablering i området söder om infarten från Uppsala/Enköping, men först ska industriområdet in-

mot Sala bli klart. Från kommunens sida är man dock nöga med att påpeka att detta inte ska handla om butiker som kan konkurrera med centrumhandeln.

Text
Mats Wikman
0224 581 95
mats.wikman@redmedia.se

vid Evelunds rondellen

Ella Eklöf på Sala kommuns näringslivs kontor är entusiastisk: "Jag tror att det kommer att locka många företag".

FOTO: MATS WIKMAN

Så här tänker sig kommunens planerare att infarten till Evelunds rondellen skulle kunna se ut om ett antal år när man kommer från Enköpingshåbet.

ILLUSTRATION: KLARK ZENIT